

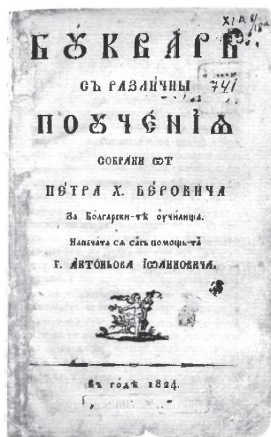
Читалище

съвременна

брой 61, март 2014

МЕСЕЧНО ИЗДАНИЕ НА НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 г.“

РАЗЛИЧНИ ИСТОРИИ

СОВЕСТТА Е СУДНИК ЧЕЛОВЕКУ

ИВУКА стихотворца уловиха Влѣхви (хайдути) и като щяха да го заколят, той не имаше никога да му помогне, но видя жерави, чи минуваха, и им се помоли да отвърнат на Влѣхвите. Подир някой ден тии отидоха в градът, от дето бяха и ИВУКА. И като ся разхождаха из хората, видяха, чи минуваха жерави, и рекоха помежду си: Ето ИВУКОВИТЕ откъсители. Чува тѣзи реч хората, щото бяха там близо, и ги попитаха, що помянуват ИВУКА. А тии тутакси ся уплашиха, промениха лицето си и не знаяха, що да рекат. Хората ся почудиха за това и наченаха да ги изпитуват, и най-сетне познаха, чи тии бяха убили ИВУКА, и тѣй ги изклаха. Някой друг човек, на имя Вес, беше убил скритом баща си. Подир няколко време отиде да яде у единаго своего приятеля. Там видя под стряхата едно лещовическо гнездо и го събори. Хората му думаха: Человече, що ти струват тези гадинки, та ги убилаш? А той отвеща: Не чувате ли, чи тии лъжат и думат, чи аз съм убил баща си. Тѣзи реч ся чу чак до царят. Тогази той повеле, та запряха оногози човека, и за малко време го насили да изповяда, чи той беше убил баща си, и повеле, та убиха и него.

Из шестия раздел на „Буквар с различни поучения, собран от Петра Х. Беронича за българските училища“, известен като „Рибен буквар“ от Петър Берон, 1824 г.

Матей ШОПКИН

ТРЕТИ МАРТ

Ще ги запомнят вековете:
под блясък на победни знамена
отиват на Русия синовете
на свята историческа война.

Те, донските прославени витези,
те, брянските и суздалски орли,
те крачат през руини и оврази,
и през дълбоки пресли и мъгли.

Разтвориля хайдушките си скути,
България шепти: „О, свобода!“
И всички бранни коти и редути
за нея стават песенни гнезда.

Пръстта гори от петвековна жажда,
бучат простори, бездни и недра.
И за народа български се ражда
най-хубавата пролетна зора...

И нека облаци да се задават!
Политнали и в Космоса дори,
Русия и България остават
две неразделни предани сестри.

И все така, на път през вековете,
ще бъдат редом в радост и беда
и Трети март в очите им ще свети
с лъчите на любов и свобода!...

Главнокомандващият Княз Николай Николаевич влиза в Търново, 30 юни 1877 г.
Художник Николай Дмитриев-Оренбургски

215 години от рождението на д-р Петър Берон и 190 години от издаването на „Рибния буквар“

ПОДВИГЪТ НА ВЪЗРОЖДЕНСКИЯ УЧЕН

Петко ТОТЕВ

Името на Петър Берон е свързано преди всичко с „Рибния буквар“. Значението на първия български учебник е изучено подробно и многостранно. Разкрита е неговата революционна роля в преодоляването на килийното образование и въвеждането на модерни, научни възпитателни и образователни методи, почерпени от най-добрия европейски опит на времето. В по-нови изследвания „Рибния буквар“ се характеризира и като първа детска книга в новобългарската литература; детска книга, съставена с вкус, с великолепно познаване на детската душа, истински занимателна и увлекателна. Букварът на Петър Хаджи Беронич е и своеобразна малка енциклопедия, която съдържа интересни въведения към няколко основни науки.

Още в „Рибния буквар“ долавяме първите очертания на енциклопедиста Берон, на бъдещия голям учен, устремен с велика жажда към върховете на тогавашното естествено научно и философско знание. Научното наследство на д-р Петър Берон е огромно. То се състои от 24 големи труда,

които обемат 32 (тридесет и два) тома, написани главно на френски, немски и гръцки език. Може уверено да се каже, че когато един ден това богатство бъде щателно проучено, а основните Беронове трудове бъдат преведени на български език, ще придобием съвсем нова представа за нашия бележит възрожденец и за епохата на Българското възраждане изобщо.

В 1962 година Българската академия на науките издаде сборник – „Петър Берон. Изследвания и материали“ под редакцията на П. Динеков и Ж. Атанасов, който е първата сериозна крачка към многостранно популяризиране на Бероновото научно наследство. Още първите координати, с които ни въоръжава сборникът, за да се ориентираме сред многобройните трудове на учения, ен-

циклопедист, рязко повишават и обновяват интереса към автора на „Рибния буквар“.

Най-силно впечатление правят някои гениални научни догадки на д-р Петър Берон. В статията на Никола Калицин, озаглавена „Възгледите на Петър Берон в неговата „Небесна физика“, е цитиран откъс от обобщението на възрожденския учен за характера на светлината. След като прави преглед на двете основни групи хипотези, с които е бил обясняван тогава характерът на светлината – вълновата система и корпускулярната система, – големият котленец пише: „...Обединение на двете системи: като елиминираме хипотезите на двете системи и ги комплектуваме помежду им, получаваме едно съответствие на всички

оптически факти, които се явяват свързани помежду си чрез физически закон като причина и следствие („Небесна физика“ в три тома, изд. Готие – Вилар, Париж, 1866 – 1867, т. III, стр. 700.)

Пред нас е гениално предсещане на квантовата теория, създадена от Планк и Айнщайн, които първи доказват комплексния – вълнов и корпускуларен. – характер на светлината и елементарните частици!

В своя коментар Н. Калицин изрично отбелязва, че тук не става и не може да става дума, разбира се, за някакви претенции за приоритет: мисълта на Берон е само догадка, необоснована и недоказана научно. „Ние искаме само да изтъкнем – пише Калицин, – че идеята да се обединят двете противоположни системи за светлината – емисионната и вълновата – е сама по себе си гениална, независимо от конкретния начин на нейното осъществяване, и че Петър Берон е притежавал тази идея, макар и в такъв фантастичен вид, дълго време, 38 години преди Айнщайн, Шрьюдингер и пр.“ (Цит. сборник, стр. 120).

На стр. 2

ПОДВИГЪТ НА ВЪЗРОЖДЕНСКИЯ УЧЕН

Петко TOTЕВ

От стр. 1

Авторът на „Небесна физика“ достига и до друго гениално хрумване: той допуска съществуването на свръхплътни звезди. В 1915 година Адамс за първи път открива изключителна плътност в спътниците на Сириус...

Космогоничната хипотеза на д-р Петър Берон напомня Кант-Лапласовата. Непрекъснато се образуват и умират звезди. Небесните тела са образувани чрез девет изригвания, станали по различно време, от едно централно небесно тяло, наречено Архетаг.

Поразителните догадки и хрумвания в „Небесна физика“ са плод не само на забележителна за времето си ерудиция в областта на астрономията и физиката, но и на необятна творческа фантазия. Подобна острота и сила на въображението може да се търси само у друг един котленец, „мечтател безумен, образ невъзможен“ — Г. С. Раковски. Наред с предусещането на квантовата теория в „Небесна физика“ могат да се срещнат и предположения за... ледена кора около слънцето; представи, че метеорите са кухи балони, а кометите — кухи цилиндри, които са направени от атмосфера и концентрират слънчевата светлина като фенери. Наред с подробно разработената космогонична хипотеза, в основата си материалистическа и напълно отговаряща на тогавашното развитие на астрономията и математиката, може да видим как се трактува от биологично гледище митът за Адам и Ева и как се дава обширно геологическо обяснение на потопа.

Как пълно се е отразила във всичко това личността на д-р Петър Берон! Личността на учения, който пръв дава такъв внушителен израз на жаждата за знание, на устрема към върховете на науката, на творческите амбиции и пориви у възраждащия се български народ. Личността на един „мечтател безумен“, у когото огромната ерудиция е неделима от неизтощимата и вдъхновена фантазия — понякога остра, проникновена, гениална, понякога детски мила със своите ледове около слънцето и с небесните фенери, в които има толкова много от автора на „Рибния буквар“...

След такъв абзац веднага трябва да се отбележи: фантазията и „чудатостите“ на възрожденския учен не бива да водят към каквото и да било подценяване на неговите научни приноси, на задълбочените му и системни научни занимания. През 1831 година Петър Берон успешно защитава в Мюнхен докторска дисертация по медицина. Рецензентите отбелязват точните и сигурни данни и методи в труда на докторанта. Дисертацията се преценява като принос в пелвиметрията и ембриологията. Като медик д-р Петър Берон е привърженик на прогресивното обществено-профилактично направление. По-късно в своята лекарска практика в Букурещ и Крайова той на дело осъществява своите демократични и хуманистични принципи, проявява се като истински лекар-общественик. В държавния архив на Румъния се пазят документи, които свидетелстват за настойчивостта, принципиалността и енергията на д-р Петър Берон в провеждането на цял ред профилактични мерки. В завещанието си лекарят, хуманист нарежда да се отделят големи суми от неговото наследство за построяване на болници и обществени бани, за училища и старопиталища, за водоснабдяване на Крайова.

... Като разработва ред въпроси на медицината, биологията, геологията, физиката, химията, астрономията и т. н., д-р Петър Берон непрекъснато търси общите природни закони — и то все с оглед на ясни практически нужди. Така например задачата на физико-химията (вж. „Физико-химия“, Париж, 1870, стр. 783) е да се открие начин за синтезиране на всички познати и непознати вещества... Подобна задача, разбира се, не е по силите не само на един учен, но и на цели поколения дейци на науката. Нашият възрожденски учен обаче смело се устремява към една най-нова област на науката, каквато е физико-химията, решително поставя основни въпроси и енергично се заема с тяхното решение. Много от заключенията му са анахронизми още по времето си, но някои от тях правят силно впечатление и на днешните физико-химици.

Изследователят на Беровите възгледи, за произхода на телата и за същността на химическите процеси, Стойко Янков, привежда в споменатия сборник на БАН любопитен материал. Авторът на „Физико-химия“ търси връзката между органичния и неорганичния свят. Близки до решенията на съвременната физико-химия са Беровите схващания за предаването на

електрическите частици при съединяването на телата, за преминаването на един вид енергия в друг, за изграждането на кристали като резултат от действието на електро-гравитационни сили, за преминаването на едно агрегатно състояние в друго, за разтварянето на твърди тела в течности, за смесването на течности и пр. Стойко Янков завършва обзора на най-актуалното (от съвременно гледище!) във „Физико-химия“ от д-р Петър Берон със следните думи: „Може с пълна увереност да се заяви, че името на Петър Берон заема достойно място в историята на нашата и световната наука“ (цит. сборник, стр. 130).

У д-р Петър Берон има една тенденция: да се свързват всички получени резултати и натрупани знания с бъдещите изследователски цели и задачи в рамките на добре обмислена и цялостна система. Характерен е многотомният „Панепистем“, който е „сборът на науките и... обхваща всичко онова, което се извършва съгласно физическите закони в света и съзнанието, което е душата“. „Панепистем“ е една от натурфилософските системи на времето и е във връзка с дейността на учени като Шелинг, Фохт, Молешот, Бюхнер и др. Като съпоставя разбиранията на д-р Петър Берон със схващанията на тогавашните видни, европейски натурфилософи, Михаил Бъчваров пише в сборника на БАН: „Натурфилософската система на Берон буди учудване у читателя с широтата на разглежданите проблеми, дълбочината на научния анализ и огромните познания на автора. Национална гордост е за нас, че в условията на жестокото турско иго българският народ излъчи от своята среда такъв крупен учен и философ, който не само е стоял на нивото на тогавашната наука, но е създал собствена натурфилософска система.“

Възрожденският учен се устремява да усвои постиженията на съвременната му научна и философска мисъл, да даде свой оригинален принос в основни научни и философски проблеми, да обедини в единна система научните факти, възгледи и хипотези. Нещо повече. В „Славянска философия“ (Прага, 1855), Петър Берон пише: „С появата на това мое съчинение започва същинската литература на славянския народ, който дори и до днес е бил само един лош подражател на западноевропейските народи.“ Ако правилно тълкуваме тези редове, ще трябва да виждаме в тях преди всичко високо творческо самочувствие, отказ от всякакво подражателство, стремеж към новаторско, оригинално, самобитно научно дело.

Авторът на многотомния „Панепистем“ се обявява рязко против „произволните логически конструкции“ и срещу скептицизма, безплодното отрицание на науката. Над спекулативната философия, която „блуждае“, и над „безжизнения скептицизъм“, д-р Петър Берон поставя емпиризма, който още „не е науката, но подготвя пътя, за да се стигне до нея“ (въведение към „Панепистем“, стр. 16 — 17).

Изследователите на „Панепистем“ са изненадани от обилето на материалистически елементи в натур-философския синтез на нашия учен. Когато се анализира първоначалната субстанция („флуида“ според терминологията на д-р Петър Берон), изрично се отбелязва, че тя е обективна, несътворена от никого, безначална, безкрайна, материална. Във въведението на „Панепистем“ четем: „Никога материята... не ще изчезне от светилата, звездите, планетите и настоящите сателити, но всички тези светила ще свършат, като останат без светлина, каквито са милионите други, които са били създадени преди телата, притежаващи понастоящем светлина и топлина.“ Обективен характер имат и всички закони на природата, които са били създадени преди телата, притежаващи понастоящем светлина и топлина.“ Обективен характер имат и всички закони на природата, които са „неизменни и независими от съзнанието на човека“ („Панепистем“, т. I, стр. 6).

Материалистически отговори дава д-р Петър Берон и в областта на познанието. Нашият възрожденски учен пише буквално следното: „Панепистем“, който обгръща познанията на физическите и метафизическите обекти, съдържа космогонията на материалния свят и космогонията на нематериалния свят. Този последният свят не е нищо друго освен материалният свят, фотографиран в сетивните органи на всеки индивид... Възприятието или образът на всеки космически обект има като представител едно логическо възприятие“ („Панепистем“, увод към том V, IV раздел — „Вещество, пространство, време“).

Отстъпка на идеализма е направена, когато се отговаря на въпроса за произхода на движението. Първоначалният тласък, началната скорост е дадена от „висшето същество“. Тук, както и на други места се проявява тенденция към сливане на науката и рели-

Портрет на Петър Берон.

Художник Н. Павлович, 1886 г.

гията. Все пак, дори в този случай не може да не прави впечатление следната уговорка: „Границите на „висшето действие“ се простират само до причиняването на първичното действие.“ По-нататък намесата на „висшето същество“ се изключва и влизат в сила само обективните природни закони и сред тях на първо място — законите на електричеството и математиката.

И в областта на движението у д-р Петър Берон се срещат извънредно интересни догадки. Така например той говори за неделима връзка между движение и пространство, доближава се до материалистическото схващане на времето, наричайки го „безкрайно траене“ (duree indefinie); досеща се, че състоянието на покой е относително. Разбира се, всичко това се извлича от различни еkleктични, вулгарно-материалистически и идеалистически разсъждения; от много страници, в които вярната догадка съседства със съвсем произволни и фантастични „отклонения“. Няма нищо по-лесно от това да се критикуват днес заблужденията и увлеченията в теориите на възрожденския учен или да се преповтарят привидните дълбокомислия за т. нар. „Беров комплекс“ на българина. Много по-важно е да се откриват и изследват по-нататък догадките, плодотворните хрумвания, безспорните научни резултати в многостранните му научни занимания; да се видят и оценят истинските мащаби на неговата дейност при тогавашното състояние на европейската натур-философска мисъл; да си даваме винаги сметка за творческата амбиция и огромната воля, за самочувствието на българския учен, устремен към своя оригинална система за обяснение на света, към творческо обобщение на постиженията в естествените науки и философията по онова време.

Каквито и съпоставки да се правят, колкото и строго да се оценява научното дело на д-р Петър Берон, то все по-ясно ще се откроява като символ на порива към върховете на човешкото знание у възраждащия се българин. Още на сегашния етап от изучаването на д-р Петър Берон като учен нашите представи за него значително се променят. А пълното изследване на Беровото научно дело, пропагандирането на най-интересното от неговите научни резултати, догадки и хипотези несъмнено ще му отре-дят място в развитието на европейската научна мисъл през XIX столетие.

Когато сравняваме д-р Петър Берон с другите европейски натурфилософи (а тъкмо с тях той трябва да бъде сравняван, а не с Хегел и Дарвин, с... Маркс и Енгелс, макар те да са негови съвременници), не може да не ни направи впечатление онова, което е много добре забелязано още от Боян Пенев: „Берон не спада към кръга на ония натурфилософи, които познават повърхностно естествените науки и поради това се стремят към безпочвени системи, лишени от каквато и да било емпирична основа... Берон е един голям учен, който може и трябва да бъде ценен наред с видните представители на естествените науки в средата на миналия век“ („История на новата българска литература“, 1933, т. III, стр. 460 — 461).

Колкото по-дълбоко проникваме в научното наследство на големия български патриот, толкова повече ще се учудваме и възхищаваме от неговата творческа сила, от неговия могъщ размах, от скоростта и темповете, с които новородената българска научна мисъл се устремява към върховете на евро-

пейското знание. Все по-ясна и разбираема ще ни става и гордостта на Беровите съвременници. През 1868 година Петко Р. Славейков пише за д-р Петър Берон в брой 6 на в. „Македония“: „Като учен и писател се показва вдъхновен в българската книжнина с прочутия си буквар, а във всемирната — по неподражаемите си философски и астрономически списания, единствени по рода си по проникателност, по дълбоки съображения. Никой друг не е възвисявал на такава почит българския дух с учението си, както той.“ А в една реч пред учениците в Болград през 1865 година д-р Селимински казва: „Той доказа със себе си пред света, че ни един народ на земята няма изключително право да произведе велики мъже...“

Новите проучвания на Беровото научно наследство хвърлят повече светлина и върху педагогическите възгледи на големия наш възрожденец; става по-ясно тяхното място в общата система на неговите научни занимания и интереси; възприемаме ги като начало на крупно и многостранно научно, просветителско, демократично и патриотично дело.

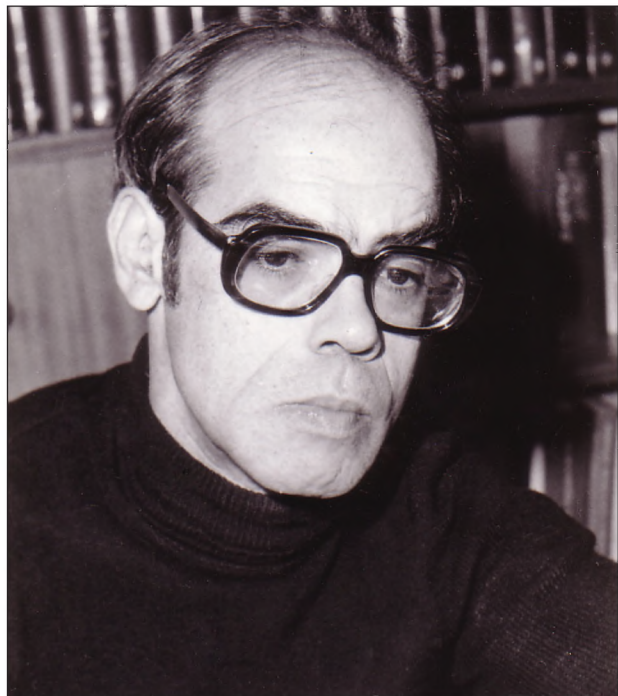
Неслучайно „Рибният буквар“ е оформен като малка енциклопедия. Неслучайно в предговора на първия български учебник са изложени стройни и модерни педагогически идеи, систематизирани и провъзгласени от Петър Берон преди още той да е постъпил в западноевропейските университети. Съставителят и авторът на „Рибния буквар“ изгражда основите на своите знания в Букурещкото училище на големия гръцки просветител и реформатор на учебното дело — Константин Вардалах, отличаващ се с енциклопедически знания и интереси, с демократични разбирания за просветното дело. В Брашов, като домашен учител в дома на заможния търговец Антон Иванов, Петър Берон изучава системно и самостоятелно методите за преподаване в местната образцова немска гимназия, а също така и други училища, устроени по европейски образец. Така още преди да бъде студент в Хайделберг и Мюнхен и най-напред чрез педагогиката, авторът на „Рибния буквар“ се доближава до най-прогресивните културни идеи на времето.

Прелезът между XVIII и XIX век се отличава с демократизация на образованието в цяла Европа. Осъществяват се на дело педагогическите идеи на Русо и Песталоци. Срещу мракобесническата йезуитска „теза“, че децата носят тежестта на „първородния грях“, Жан Жак Русо противопоставя своето схващане за чистотата и божествеността на детето и провъзгласява великия принцип: „Природата иска децата в началото да бъдат деца, а след това да станат възрастни.“ Песталоци разработва на практика методите на модерната педагогика: възпитаване на детската самодейност, активност, спонтанност, целенасоченост и нагледност в обучението; хуманизъм и зачитане на подрастващата човешка личност в процеса на възпитанието. Това е времето на романтизма в науката (Хердер, Шелинг), литературата (Байрон, Шели, Новалис), време на утопическия социализъм в социологията (Рикардо, Оуен)...

Дълбоко свързан с духа на времето, д-р Петър Берон творчески възприема най-прогресивните педагогически идеи и винаги — това трябва специално да се подчертае — ги пречупва съобразно българските условия и нужди. Достатъчно е да си припомним неговите мотивировки защо педагогическата система на Бел и Ланкастер — взаимнообучението — е най-пригодна за нашите условия (остър недостиг на учители, огромни трудности в подготовката на достатъчно преподавателски кадри). Борец за най-бърз подем на народното образование, за модерно българско училище, в което да се преподават светски знания на роден език, пионер на взаимнообучението и звуковия метод, на девическото образование; пламенен привърженик на ново отношение към ученика, основано на дълбока любов към детето, на внимание към формиращата се човешка личност, Петър Берон поставя в основите на българската образователна и възпитателна система най-прогресивни и демократични идеи, теоретически подготвя създаването на Габровското училище, на новобългарското образование.

Педагогическите идеи на Петър Берон трябва да бъдат разглеждани и като начало на многостранна научна дейност. „Рибният буквар“ е и своеобразен първообраз на бъдещия голям учен енциклопедист А. Теодоров-Балан, сам народен учител от бероновски тип, най-тънко е почувствувал това. В краткото си слово по случай стогодишнината на „Рибния буквар“ Балан казва за Петър Берон: „И пак, подобно на великите спасители на човечеството и народите, захваща от малките в тоя свят, от децата. Той им съставя „Буквар“,

АЗ и ТИ

Дамян П. ДАМЯНОВ

МОЛИТВА КЪМ ЖЕНА МИ

О, земна Богородице, която
не Бог, а моите три деца роди,
светице над светиците, най-свято
те моля: днес и Вечно с мен бъди!
Живота, който даде ми и Вчера,
и днес ми дай, и утре, и навек!
И дай ми топлина, да не треперя
сам сред желязото на тоя век!
Бъди все с мен в свят, пълен с чужда хубост –
една звездица в хаоса голям.
Води ме мъком, да не се изгубя!
Топли ме с гръх, за да не мръзна сам!
А аз – безсилен – ще ти давам сила,
която взел съм от самата теб.
А аз – безкрил – и тебе ще окрилям
във този безнебесен свят свиреп.
И хлябът, що ти дадох и ми даде,
и днес, и утре нека бъде свят,
за да нахраним с него всеки гладен –
и свой, и чужд, и беден, и богат!
И виното, което пием, нека
със всички други жадни споделим!
Домът ни да е стреха за човека,
почукал нощем за подслон! Амин.

ТИ

И ето те най-после истинска.
От кръв и плът, не от мечти.
След толкова жени неискрени
направи искрен подвиг ти.
През хулите и през съветите
премина с каменно лице
и в жертвеника на сърцето ми
принесе своето сърце.
След тебе лаеха езиците
и всичко почерня от дим,
защото като еретиците
до днес на кладата горим.
Не ще угасне дълго кладата
и всяка съчка ще пращи,
и влязла в огъня млада, ти
старица ще излезеш. Ти,
която като теменугата
на вятъра се подари.
Не ни остава нищо друго,
освен да светим, да горим.

СРЕДНОЩНА МОЛИТВА

Събличай се, полека се събличай
със грацията дивна на русалка!
От себе си едно след друго свличай
прикритията нежни, ала малки
на своята плът свенлива, но греховна.
Нима е грях тъй да те гледам, мила?
Нали от този вечен грях любовен
ний всички на света сме се родили?
Нали от този „грех“, така наречен,
започва всъщност нашето начало?
Ако е грях, то този грях е Вечен,
безсмъртен като смъртното ти тяло.
И като моето, което те обича,
което тръпне, чака и което...
Събличай се! Полека се събличай,
греха да видя и да го усетя
в копнежа му да изгоря докрая...
На този свят горчив и толкоз мрачен
по-сладко чудо от това не зная:
жена, която се съблича в зрача...

Събличай се и ми свети със Вечност.

Прости, до днес не те обичах,
тъй както заслужавах ти.
Съвсем ми беше безразлично
дали съм ти любим, прости.
Дори не те и забелязвах,
че съществуваш покрай мен.
Не те ревнувах, нито пазих.
Живеех с тебе ден за ден.
И честичко сам в други влюбен,
не страдах от страха нелеп,
че може и да те загубя
и да се влюбя. Тъкмо в теб!
До днес. Но днес, незнайно как тъй,
един случаен джентълмен
ти хвърли погледче за кратко
и ти направи комплимент.

* * *

Мъчен бе животът ти със мене.
Той като на другите не бе.
Бе самоотричане, мъчение,
Грапав път под палещо небе.
Та затуй светица, мъченица
беше в моя аг.

„Хвъркни, излез! –
съскаха ти. – Ти си златна птица!
Бягай от железния кафез!“
Викаха ти. Ти не ги послуша.
Предпочете лих, но свой живот.
Предпочете въздуха задушен
пред безоблачния небосвод.
Предпочете ямите по пътя,
воденето на един сакал,
от които се подби кракът ти
и ти вехна гясната ръка.
Мъчен бе животът ти със мене.
Мъчен бе, но беше само твоя.
Не живот – мъчително вървене
с не един скат, с не един завои.
Нищо че го плюехя и все го
грацеха те, другите, до кръв.
Просто ти завиждаха за него.
просто те си нямаха такъв.
Мъчен бе животът ти със мене.
Страшен бе. Но в зравия си ход
Ще се спрат те, другите, след време –
шапките пред тебе да си снемат:
„Ей това се казваше живот!“

СРЕБЪРНА СВАТБА

Разбъгаха се всичките илюзии.
Изметеха се всичките фантазии.
Потънаха във миши дупки „музите“
и тъй им поувахнаха съблазните.
И тъй им поокапахя и листите
и пъпките – по клоните им – нежните.
Доволна ли си? Само ти, единствена,
остана тук, при мене, след метежа им.
Остана същата, непроменената,
каквато си от снимката ни сватбена,
оттам за да ги гледаш най-нагменно ти.
И двете – ти и тя – да им се гаврите.
Остана ти – и жална, и нежалена.
Остана ти – нещастната, честитата.
И днес повторно ни венчава залеза
със по едно венчило във косите ни.

РЕВНОСТ

Дали на мен тъй ми се се стори,
или пък тъй си бе, не знам,
но пръв път друг ми заговори,
че имам хубава жена.
Че е харесвана, че грее
с особен чар, очи и глас,
че другите съзират в нея
туй, що не досъзирах аз.
И го съзрях. В един миг. С хубост
невиждана те аз видях.
Нима, нима ще те загубя? –
си викнах сам във адски страх.
Нима?! Но нещо по-нелеко
удари мисълта ми с чука:
какъв скъперник е човекът –
цени безценното до него
едва щом му посегне друг.

ИЗНЕВЯРА

Била ли си вярна към мен? Мисля – да.
Не – мисля. Почти съм уверен.
Аз бях ли ти верен? Май не, за беда.
Тежат ми две-три изневери.

Тежат ми, защото съм по-друг човек –
не праведник, грешник по-жалък:
коря се безмилостно за грехове,
с които друг би се похвалил.

Коря се безмилостно! Не че на теб
изневерях, коварен –
за друго измъчва ме срам тъй нелеп –
на себе си изневерях.

На себе си. Някога. С две-три лъжи
и с две-три откраднати дири,
с които духът ми и днеска кръжи
из няколко чужди квартири.

Онези не бяха по-мили, дори
ме дразнеха – тъжни и кротки.
Не бяха по-хубави, ни по-добри.
Но бяха от мен по-самотни.

Защото и аз... А навярно – и ти...
Навярно – цял свят... В миг понятен
Фатално се срещаха две самоти,
за да не гръмне едната.

* * *

...И всичко стана толкова нелепо!
И всичко уж започна на шега.
Случаен флирт. Случаен глупав трепет.
Случаен допир на ръка с ръка.
Случайни погледи. Случайни думи.
Случаен миг. Вълшебен и жесток.
Шегата се превърна във безумие,
а сладостта – във отровен сок.
И стана злото чудо: с жар-желязо
ти сякаш бръкна в моето сърце
и в дъното му себе си изрыза.
И своя дух. И своето лице.
Завинаги във мене ти остана!
В кръвта ми, в мойта нощ, във моя ден!
Сега съм целият една кървяща рана,
защото ти си цялата във мен.
Ах, ако трябва, бягай, остави ме!
С тъгата ми ни остави сами!
Вземи лицето си, гласа си, своето име!
Ти цялата от мене се вземи!
Тръгни пак тъй – сама, олекотена!
Хвърли ме като камък дотеглив!
Едната твоя половина в мен е
и тя ми стига, за да съм щастлив.

ЗАКЛИНАНИЕ

Обричам ти се. Днеска и завинаги.
Без ум и разум. И с душа, и с плът.
И знай, че всичко светло в моя път
частица е от теб – за мен най-свидната.
Ах, колко дълго, страшно и мъчително
мълчах и трупях в своя страх нелеп
това, което сбирал бях за теб –
едната дума свята и спасителна.
Най-милата, най-святата, най-нежната.
А – минала с мен в толкоз кал и мраз –
дълбоко чиста я опазих аз.
Една и топла, пазих я с надеждата,
за всичко твое тя да е отплатата.
Аз само в нея можех да сбера
възторга от душата ти добра,
и клетвата, и прошката ти, святата...
Не казвай нищичко! Не трябва вричане.
А нека само нашите две сърца
горят в кръвта на трите ни деца!
И в теб, Надеждо моя! В теб. Обичам те.

ПРИКАЗКА

До тази нощ бях принц, но омагьосан.
Ориса ме орисницата лоша
чак до смъртта си всяка нощ да нося
една бодлива таралежа кожа.
До тази нощ на таралеж приличах.
Щом слънцето угаснеше стопено,
аз страшната си мантия обличах.
Жените нощем бягаха от мене.
Бояха се от мен. От грозотата.
И те от мен, и аз от тях се криех.
Но мислех си: „Ще дойде тя, едната,
и ще разтури страшната магия!“
И ти дойде. Прежали своята нежност.
От всички тях ти престаши се първа.
До съмнало ти милва таралежа
и израни ръцете си до кърви.
Ръцете ти ме галят толкоз нощи
и питам се със страх: „Кървят ли още?“

Ах, потърпи: бодлите бавно падат.

АЗ и ТИ

На 12 март 2014 г. от 18.00 часа в „Студио 5“ на НДК Литературна гостоприемница представя поетическия сборник „АЗ и ТИ“ със стихове от Дамян П. Дамянов и Надежда Захариева. Актърите Станка Калчева и Веселин Калановски ще изпълнят рецитал. Във вечерта ще вземат участие и Стефка Берова, Румяна Коцева, Драгомир Драганов с песни по стихове на двамата поети. Водещ – Елена Алекова.

ДРУГАР

Не искам да ти бъда божество.
че божествата лесно се разлюбват.
Не се усеща как, кога, какво,
но нещо непременно ги погубва.

И най-голямата любов, прости,
за тебе не желая да съм също.
Умира тя, и без да искаш ти,
в удобния затвор на всяка къща.

Аз искам само с искрени очи
с теб да делим и хляба, и леглото.
И колкото и смешно да звучи,
аз искам твоят другар да съм в живота.

Че лесно своя Бог човек мени.
Че новата любов е най-голяма.
А със другаря в трудните ни дни
смъртта едничка ни разделя само.

ТИ И АЗ

Ти си влюбен в смъртта. Аз – безкрайно в живота.
Ти я викаш: „Ела!“ Аз му шепна: „Не бягай...“
Като впряг през света – впряг разнооборотен,
скърцащ със колела, с тебе движим се някак.

Впряг, скрибуцащ напред. Де в несговор, де в сговор.
Де в галоп, де едвам. Де безгрижен, де грижен.
В недобре и в добре сбира мед и отрова,
но, с товар – без товар, весел – тъжен, се движи.

Колко впряга край нас здрави, прави и бързи
по нагорния път се разпегнаха, Боже!
А пък нашият – на, уж нестроен и скърцащ,
нито камък, ни прът да го спрат е възможно.

Завист – алчен порой, злоба – яма без изход,
мъжки бяс, тъмен глад на жени-самки хищни,
завъртяват хоро все по-близо и близко,
но заплитат се с яд в своите собствени нишки.

Е какво пък, така е било май отвеки –
Бог поддържа света не по наша охота.
Но ръка за ръка ще вървим с теб полека
аз със теб – към смъртта, ти със мен – през живота.

Надежда ЗАХАРИЕВА

РАВНОСМЕТКА

Не съм Богородица, но така се получи –
над криволиците на душата праволинейно живях
с библейски представи за правда и грях,
на които майка ми ме научи.

Там нямаше хленч даже в делник безхлебен.
Там личното щастие нямаше глас
и беше въпрос на достойнство, на сваят,
във култ да издигнеш човека до тебе.

Там беше позор да ядеш наготово.
Работния с пръст не посочваха – „Луд!“
С един синоним бе животът там – труг.
Мълчанието – по-златно от златното слово.

Изкопаеми норми. Кодекс допотопен.
Изгодно е, сладко е да си атеист!
Но би ли останал животът ми чист
над мойта душа – тъмна бездна от ропот?

ДУМИ

От пеперугени крила по-нежни,
по-топли от прегръдката на влюбени,
по-чисти от водата ненапита,
по-меки и от майчина милувка –
такива думи търся и събирам.
Такива думи страшно са ми нужни!
Че твоята душа, която щедро
търкуваш генем по света злокобен
с добро и светла обич да го храни,
при мене се завръща всяка вечер
като кълбо настръхнало, наежено
от хорските злини, тъги и болки.
Душата ти с душата си поемам.
Кървя невидимо. Но търпеливо
със нежни, топли, чисти, меки думи
от твоята бодлите зли отбождам.
Че утре заран пак светът ще чака
с добро и светла обич да го храниш,
а утре вечер...

Адска въртележка!
Дали ще дойде оня миг, когато
светът ще се засити и за мене
троха добро и обич ще остави?
Не знам. Но чакам.

Казвам се Надежда.

УТЕШЕНИЕ

Какъв запас неподозиран
търпение във мен се крил!
А волна, дива и немирна,
довчера мислех си дори,
че колкото си ще животът
ще ме пилее тук и там,
без в мен да срещне неохота
или престорен женски срам.
Че тържествуваща ще мина
край просеци любов очи
и безсърдечна и невинна
насмешка в мен ще зазвучи.
Но не излезе тъй. Покорна,
не покорена!, аз съм тук.
Мечтите като безпризорни
оставих да умрат без звук.
Неутолимата си жажда
за път жестоко задуших.
И дом въртя. Дечица раждам.
И вниквам в чуждите души.
Но в моята като надникна,
каква съм – все не знам. Не знам.
И се теша, че всъщност никой
до днес не се е знаел сам.

МАГИЯ

Не можем с теб един без друг, не можем.
Усещам как душата ти тревожна
отчаяно в гърдите ти се блъска
и своята свобода напразно търси.
И моята веднъж ли си помисли,
че свобода, ах, свобода – липсва...
А всъщност никой никого не спира
самичък своята участ да избира.
И никой никого не ще упрекне,
ако напусне нашата пътека.
Но спра ли те, но викна ли: „Стои тука!“,
душата ти като стрела ще хукне.
Но спреш ли ме дори с очи, веднага
душата ми от тебе ще избяга.
Свободни сме, съвсем свободни ние
и в туй е скрита страшната магия
със свободата, дето сме си дали,
с теб неразривно сме се оковали.

* * *

На чувствата ни тъничката нишка,
опъната до скъсване, трепти.
Секунда още, и навярно с нищо
не ще я залепим ни аз, ни ти.
Единият, поне за малко само,
да беше поотпуснал своя край!
Наистина ли е беда голяма
самодоволното „Нали бях прав!“
За примирителното „Да“, насила
изтръгнато от моята душа,
пространството помежду нас скъсало,
дали да се упреквам във лъжа?
И да оставя подлото „Все аз ли?“
фатално да ме дръпне настрана...
Посоката на чаканото щастие
едва ли е в самотните ни дни.
На всичко мое миговете лобни
на всичко наше може би са лек...
...Макар че няма поза по-удобна
от позата на неразбран човек.

СЪЛЗА

Нарисувай ми, художнико, сълза.
Четките вземи, не ми отказвай!
Лека – като капката роса.
Тежка – като зрънцето омраза.
Волна – като безпричинен смях.
Кротка – като ласката безшумна.
Гузна – като премълчаван грях.
Горда – като обич неразумна.
Ясна – като тихи небеса.
Мрачна – като вихър разбушуван.
Нарисувай ми, художнико, сълза!
Истинска сълза ми нарисувай!
Захвърли палитрата встрани –
от душата ми вземи боите.
Надълбоко с четките бръкни,
не оставяй скрито и покрито!
И изтръгне ли сълзата-зов
даже от душите вледенени
стон от болка, или от любов,
знай, че ти си нарисувал мене.

ПРАЗНИК

Когато изтече след всички гости
на тостовете шумната река,
безкрайно тихо и безкрайно просто
ще вдигна чаша и ще ти река:

„Наздраве, мили мой, за всичко светло,
като искрица да е то дори –
една единствена звезда в небето
със пътеводна светлина гори.

Наздраве, мили мой, за всичко тъмно,
дори като вселена да е то!
Навярно без голготата му стръмна
не би изгряло нашето тържество.

Не трудното, а лесното погубва
човешкото в човешката душа.
И тя не би разкрила своята хубост
без шмиргела на грозните неща.

Наздраве, мили мой, за всички ноци
и всички дни – и лоши, добри –
които идват и в които общо
ще светим с теб, додето изгорим!“

ЛИПСВАШ МИ

Липсваш ми – безпомощен и силен.
Липсваш ми – свиреп или смирен.
Липсваш ми – жесток, любвеобвилен,
нежен, груб, отчаян, окрилен.

Липсва ми нетрайната ти обич.
Липсва ми Внезапната ти мъст.
Лудото ти бързане към гроба
и страхът от хищницата пръст.

Липсва ми духът ти вулканичен –
да изригне винаги готов
със безгрижието на езичник
и проклятие, и благослов.

Липсваш ми със вечноата си болка,
че светът е тъй несъвършен.
Липсваш ми, за да ти кажа колко
липсваш ти на живия ми ден.

ТАЙНИТЕ НА „ШАРЕНАТА ТОРБИЧКА“

Д-р Елена АЛЕКОВА

Може да се каже, че Банко П. Банков е вече заслужил гост на нашата Литературната гостоприемница и на читалището. Тук вече представяме негова шеста книга. Това е „Граматика за възрастни“ (2013 г.).

Замислих се покрай този факт и с приятна изненада отбелязах това, което с ще споделя и с вас, че в НЧ „Д-р Петър Берон“ не просто е създадена традиция да се отбелязва излизането на нови български книги, но че в този смисъл и за отделни писатели се създава традиция. Та не са ли традиционни вече срещите с Банко П. Банков? Или срещите с Валери Петров, Найдено Вълчев, Антон Дончев, Донка Петрунова, Лиляна Стефанова, Петър Караангов, Надежда Захаријева... Към този списък бих добавила и себе си не поради липса на скромност, а само за да изкажа благодарността си към читалището в лицето на Светла Славеева, неговия секретар. Защото, уверявам ви, чудесно е да се убеждаваш, че това, което писателят прави, не е напразно, че се забелязва и цени от някого, че е някому необходимо. Не формално, а насъщно необходимо. Не еднократно, а във времето, в течението на живота, в развитието и разгръщането му. Защото, ако не беше така, нима щяхме да се събираме пак и пак всеки месец, за да посрещнем поредния гост, нима щеше да ни е интересно, нима щяхме да си тръгваме от срещата, препълнени с красиви чувства, удовлетвореност, надежди?...

И още нещо... Читалището не само следи активно своите обикнати гости, но и самите те, гостите, именитите български писатели, все по-често предпочитат да бъдат представени в Литературната гостоприемница и сами предлагат организирането я на среща с тях, я на вечер по повод юбилей им. А това е отрядно, защото говори за авторитета, който Литературната гостоприемница вече си е извоювала в нашия културен живот. Но говори и за хубавите чувства, които нашите гости изпитват към читалището, говори за тяхното доверие в читалището, че щом то организира нещата, всичко ще е наред, че всичко ще се направи както трябва, както е положено, даже свърх това. Така че уважението е двупосочно, а любовта – взаимна.

Може също да се каже във връзка с днешния ни гост, че се превърна в традиция на традиционните срещи с Банко П. Банков в Литературната гостоприемница да го представям аз. Това за мен е чест и нещо повече – за мен е радост, защото прозата му... малко е да се каже, че ми харесва извънредно много, аз просто съм влюбена в нея. Всяка негова нова книга ме изненадва. Защото Банко П. Банков е неизчерпаем като творец. Всяка негова нова книга като че изгражда ново битие или по-точно – като че някъде в съзнанието или в сърцето му съществува възможен битие, битие в зачатие, така да се каже, което трябва да се въплъти, като се излее на видело през перото и белия лист, и Банко П. Банков е започнал да го създава още с първата си книга, а с всяка своя следваща книга по нататък го е надграждал и надгражда, откривайки пред читателите нови и нови пространства от него, нови нива, нови ниши, нови хоризонти, нови нюанси и

детайли. Досуц като Създателя. А и как иначе – нали човекът е образ и подобие! Да, всеки човек. Макар че не всеки разкрива тази страна на човека в себе си. Обикновено я затлачва с наносите на делника, на живота, на проблемите и комплексите си и тя, в невъзможността да се изяви под пластове мръсотия, закънява или угасва.

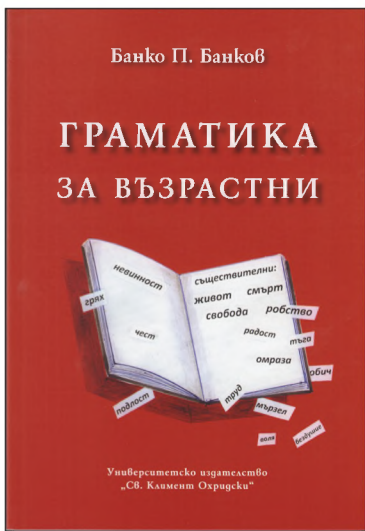
Банко П. Банков не е позволил лавините на злото и на безразличието да затрупат *образа и подобие*то в него. Затова чрез творчеството си подобно на Създателя наистина изгражда и надгражда битие, чиито основи е положил още с първата си книга и което с всяка нова негова книга придобива обем, дълбочина, други пространства и измерения, сякаш осветявано от нови слънца и пречупвано от нови ъгли, от нови гледни точки, гледано с нови очи и сърце. В този смисъл „Граматика за възрастни“, излязла от печат в края на миналата година в Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, разкрива пред ревностния читател на Банко П. Банков нов аспект от битието в душата на писателя, пулсиращо и обновяващо се пак и пак в неговото белетристично творчество.

Но в тази книга Банко П. Банков като разказвач е някак по-отстранен от предмета на повествованието. В сборника си „Следи по пясъка“ (2006 г.) той като че бе вплел биографията си в разказването така, все едно споделя пред приятели това, което сам е преживял. В следващия сборник „Дамга под ризата“ (2008 г.) той пак беше в повествованието като герой, но като разказвач се беше и дистанцирал от него чрез прозрачно-искрящата пелена на една магичност, която правеше реалността да изглежда нереална, някак разпръсваща се, изчезваща. В „Мъжки грехове“ (2011 г.) той гледаше на това, което описва, с очите и сърцето на детето, което е бил и е до днес, и така светът изпод перото му излизаше чист и невинен както във времето преди Адам и Ева да вкусат забранения плод. В „Граматика за възрастни“ авторът, струва ми се, съвсем се е отстранил от повествованието, като е оставил животът, който описва, да се случва без негово участие. Той просто е човекът отстрани, който наблюдава и констатира в съзнанието и бележника си уловени мигновения от живота и ги пренася върху листа, както сам пише в разказа „Голгота“:

„...в шарената писателска торбичка, праметната през рамото му и невидима за срещашите го, при всяко пътуване влизаха случайно запаметени лица, деликатна женска шия, груба мъжка ръка, красноречив жест, пиперлива дума и цяла случка. Там чакаха търпеливо времето си, понякога с години, писателят да ги извади от торбичката, да ги натъкми една с друга, да ги облече в изречения и да им вдъхне живот върху бяла страница или синкав екран.“

Имам чувството, че книгата „Граматика за възрастни“, за разлика от другите книги на Банко П. Банков, е излязла цялата именно от тази „шарена торбичка“ на писателя. Дори не след непосредствените впечатления, а действително много по-късно от времето, в който са били регистрирани. Това още повече подсилва усещането за отстраненост.

В разказа „Творческо призвание“ авторът описва следващата фаза в процеса

на писането, когато безбройните като че разхвърляни и несвързани едно с друго наблюдения, впечатления, детайли се оформят постепенно в единно битие:

„Под прозореца ѝ търговската улица шумеше със сезонни гласове... Гласовете превземаха все по-неотстъпчиво самотните ѝ вечери, вмъкваше се в мислите ѝ, превръщаха се в характери, в подредени малки светове. Не можеше да отдели преживяно и измислено, смесваше казано и фантазно. И тя прописва.“

И още един, така да се каже, инструмент от творческата си лаборатория ни разкрива Банко П. Банков в разказа си „Юбилейна вечеря“, чрез който писателят, превръщай се с годините в „повец на характери“, все пак би могъл да отграничава реалния свят от света на фантазиите: „Литературата си има свои закони, авторът трябва да пренаглежда света, да добавя и отнема от образи, докато ги превърне в типични характери...“ – като в случая съвсем деликатно, макар и едно към едно, е прокарано внушението, че през битието, което строи в своите повествования, писателят понякога се опитва да пренареди реалния живот, да избяга от конфузии и комплекси, да се спаси от угризения, да реализира нереализирани надежди. Но животът, животът... Животът на човека като живот е по-силен от света, изграден в съзнанието му в резултат на неговите усещания, натрупани познания, опитност. Така и животът в живота на писателя, уви, е по-силен от битието, родено в неговото въображение и затворено между кориците на книгите му. Но и... парадоксът на съществуването! След смъртта на писателя, оказва се, наглед безжизненото битие, което той е изграждал чрез словото си, което е съществувало само в неговото въображение и представи, внезапно оживява за свое собствено битие, като по някакъв начин създава съвсем реалното усещане, че писателят е още жив. Ето, жената от разказа „Поетична протекция“ отдавна е мъртва, но поетесата, която тя е била, дали е мъртва:

„От спомените за нея постепенно отпадаха нелицеприятните подробности и остана легендата за поетесата с огнен темперамент, омагьосваща мъжете. И за стиховете ѝ – хвърлен камък във време на предпазливо слушане“

И не е ли така с всеки човек? Човекът си отива, но нещо от него все остава, втъкано в делата му, в плодовете на изнурителния му труд под слънцето, та дори някак във вещите около него приживе и може би във вселената – тази наша вселена, която, подобно на всички нас, и той някога е обитавал. Своята догадка

Банко П. Банков е развил в сепваща (ако използвам една от любимите му думи) пълнота в новелата, Кръстопътен свят“, провиждайки през една мъжка риза и халат, в тъмноводораслен цвят, наквадратен от черни и сиви линии“ целия живот на Стефан (Стивън) и не само неговия, но и на последната му жена – Стилиана (Стили). Ще направя изненадващ скок. Към поезията. Към едно стихотворение, онасловено „Отчуждение“, в което поетът наблюдава вещите край себе си – „машинката си, слончето, листата, / писалките с изсъхнали пера“, и се мъчи с „поглед отчужден“ да ги види такива, каквито те ще са скоро след смъртта му:

И ето ги. Уж същи, а не същи, белязани за мен с невидим знак, говорещ, че след ден по други къщи ще се разбягат. Ала няма как –

за всички този край предначертан е и аз дори изпращам ги със смях. Дано – си казвам – нещичко остане от духчето, танцувало над тях.

„Отчуждаване“

Същата догадка, нали, само че изказана като предположение, като желание. А и стиховете са ви познати и близки, защото... да, не сте се излъгали, това са стихове на Валери Петров. При Банко П. Банков догадката е развита – предполагаемостта някак се е осъществила в реалността. Ризата и халатът действително носят целия живот на човека, неговия дух и спомена за него.

И още една асоциация – с разказа „Номерът на обувките“ на Пенка Чернева. Пенка Чернева отива още по-далеч в развитието на тази догадка, разсъждавайки за дрехите втора употреба – че те не просто носят духа на предишния си собственик, но по някакъв начин се намесват и в бъдещето, прехвърляйки върху новия си собственик зависимостите, сполуките или несполуките, лошия късмет, невървенето на предишния. И така, след като пада без никаква причина на улицата, „разхождайки“ новите обувки втора употреба, героинята от разказа отива на обувар, който пък впоследствие си чупи крак. И тогава Пенка Чернева заразсъждава на глас:

„Англичаните имат израз „Да му влезеш в обувките“. Демек да му влезеш в положението, да го разбереш. Е, добре, аз съм влязла в обувките на някоя моя посестрима от Евросъюза, ама в буквалния смисъл. Обула съм ѝ обувките, без да мога да ѝ вляза в положението. Да се опита пък тя да влезе в моето, което със сигурност е незавидно в сравнение с нейното! За какво ми се сърди, та ми проважда такива лоши енергии?“

Това писателят да е отстранен от повествованието си има предимства пред това той да е, условно казано, вътре в повествованието. Докато си вътре в повествованието, се оказваш носен от потока на живота, магията на случващото се тук и сега те е увлякла в шеметния танц на усещанията, на предизвикателствата, на непосредственото приемане-отдаване, течащо непрекъснато между теб и заобикалящото те, и нямаш време за анализ, за оценка, за осмисляне и преосмисляне. Когато си отстранен от повествованието, е различно. Изчезнало е чудодейното въздействие на случващото се около

теб върху непосредните ти възприятия, както е, когато като разказвач си вътре в повествованието, и спокойно можеш да обработваш „материала“, да си играеш с него, да го селектираш, да експериментираш, да го оглеждаш от различни страни, да му правиш най-разнообразни дисекции или, с думите на Банко П. Банков, да пренаглеждаш света, както си искаш, да превръщаш образите в типични характери, добавяйки и отнемайки от тях. И тук именно „шарената торбичка“ на писателя се оказва повече от необходимата, защото съществува опасност при това „пренаграждане на света“, при това типологизиране на образа в характер да пренавиеш пръчката и да изпаднеш в схематизъм, т.е. да лишиш образа от жизненост, а характера от пълнокръвие. Чрез съхранените в „шарената торбичка“ детайли характерът става от плът и кръв, а образът оживява.

Може би оттук е невероятната лаконичност на фразата у Банко П. Банков. Уловените мигновения, детайли, парченца от живота в бележника от „шарената торбичка“ не могат да бъдат обстоятелствени, пишци, защото са прихванати мимоходом, между другото през пукнатинките на делника, през стъклото на автобуса или влака, през отворения прозорец на кабинета, в пролуките между клоните. Забележете, та той, Банко П. Банков, в няколко стегнати изречения проследява цял един човешки живот или рисува прекрасна природна картина, създава великолепен физически портрет, описва ситуация, създава интрига, възражда и погребва битие:

„Най-хубавите години от живота на Катерина цъфтяха на портрета ѝ в Градската галерия, смугла жена с тъмни очи, твърда коса, сепващо черна, подрязана до раменете, всички мислеха, че я боядисва. И в алена блуза, облизала като пламък рамото ѝ. Мъжът ѝ беше художник, обичаше я с душата и тялото си, образът ѝ прозираше през всичките му модели, отиде си рано. Некрологът с нищо неподозиращата му усмивка пожълтяваше в чекмедже с документи и стари албуми, остави ѝ дъщеря, която беше наследила профила му на грък аргонавт и жаждата му за свят. Дъщерята и съпругът ѝ свиреха в Симфоничния оркестър на Порто, идваха си през година, внукут бъркаше български с португалски.“

„Творческо призвание“

„Граматика за възрастни“ съдържа само две глаголни, пардон, две житейски времена – „минало несвършващо“ и „сегашно продължаващо“. Две са и частите на книгата – „Сегашно несвършващо време“ и „Сегашно продължаващо време“. Животът, който не свършва. И животът, който продължава. Миналото нахлува в настоящето, то е коренът, от който настоящето черпи жизнен сокове и сила. Настоящото, носещо в себе си по-сетнешните събдания, избликва в бъдещето чрез тях и го подхранва с живителните си енергии. Човекът идва и си отива. Денят изгрява и залязва. Но нищо не е загубено, щом животът не свършва, щом животът продължава.

Банко, благодарим ти за тази надежда!

12 февруари 2014 г.

ВЕЧЕРИ, КОИТО СЕ ПОМНЯТ

На 18 февруари 2014 г. в Просветна зала на читалището бе проведена среща с проф. Андрей Пантев по повод 141 години от гибелта на Васил Левски под наслов „НАРОДЕ????“ Именитият историк подчерта величието на Апостола, като съотнесе неговата революционна дейност с днешния ден. Поетът Велин Георгиев прочете свои стихове за Васил Левски от поетическата си книга „Време за апостоли“, посветена на великия революционер. Проф. Елена Огнянова потърси отговор

на въпроса защо Васил Левски не е възпят в народните песни и разказа за някои малко известни факти от живота му. Народният певец Илия Луков развълнува присъстващите с песента си за Васил Левски „Вричането на дякона Игнатий“.

На 28 февруари 2014 г. също в Просветна зала бе отбелязана знаменателната историческа дата 3 март – освободението на България от турско робство. Водещата Елена Алекова откри вечерта с думите: „3 март – денят на Българското Възкресение. Денят на Свободата. Денят на Освобождението ни от турско робство. Денят на радостта и светлината. Денят на обновлението и пролетта. Денят на България, поставил началото на новата българска държавност.“ Проф. Илия Тодев, директор на Института за исторически изследвания при Българската академия на науките, изнесе лекция на тема „И на Шипка не всичко е спокойно“, съотнасяйки събитията от Руско-турската освободителна война

от 1877–1878 г. с „новите прочити“ на историята днес. Последва концерт, в който взеха участие оперният певец Георги Петков, Детска хоровая студия „Български славеи“ при читалището с диригент – Неолина Пелова, клавирен съпровод – Надежда Цанкова, и Ема Райчева, Боряна Димова и Оля Устинова, ученици от класа по поп и джаз пеене на Румяна Коцева. Актьорът Михаил Петров прочете стихове от книгата на Дамян П. Дамянов „И моята България пътува“.

от 1877–1878 г. с „новите прочити“ на историята днес. Последва концерт, в който взеха участие оперният певец Георги Петков, Детска хоровая студия „Български славеи“ при читалището с диригент – Неолина Пелова, клавирен съпровод – Надежда Цанкова, и Ема Райчева, Боряна Димова и Оля Устинова, ученици от класа по поп и джаз пеене на Румяна Коцева. Актьорът Михаил Петров прочете стихове от книгата на Дамян П. Дамянов „И моята България пътува“.

141 години от гибелта на Васил Левски

Проф. Андрей Пантев

Елена Алекова и Велин Георгиев

Проф. Елена Огнянова

Народният певец Илия Луков

Публиката

3 март – освобождението на България

Неолина Пелова и нейните славеи

Учениците на Румяна Коцева

Баритонът Георги Петков

Публиката

Проф. Илия Тодев

Актьорът Михаил Петров

Културен афиш март

1 март 2014

Концерт на Танцов състав „ЖАР“ по случай Деня на самодейците
Начало 19.00 часа

Културен дом на транспортните работници

1 март 2014

Откриване на фотоизложба по случай 3 март
Начало 11.00 часа

Библиотека

7–9 март 2014

Конкурс за поп-, рок- и джаз-музика с участието на ученици от класа по китара на Тинко Тодоров

НЧ „Димитър Динев“

12 март 2014

ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА

представя „АЗ и ТИ“ от Дамян П. Дамянов и Надежда Захаријева с участието на Стефка Борова, Румяна Коцева, Драгомир Драганов, Станка Калчева и Веселин Калановски
Начало 18.00 часа

НДК „Студио 5“

12 март 2014

Открит урок за родители с Петя Панайотова
Начало 17.00 часа

Малък салон

19 март 2014

Концерт „Среща с пролетта“ на Детска хоровая студия „Български славеи“ и учениците от класа по пиано на Неолина Пелова
Начало 18.00 часа

Малък салон

20 март 2014

Откриване на изложба „Пролетта“ на ученици от Школа по изобразително изкуство на Диана Христова
Начало 17.00 часа

Библиотека

22 март 2014

Пролетен концерт на ученици от класа по поп и джаз пеене на Румяна Коцева
Начало 18.00 часа

Малък салон

26 март 2014

„Започва се с Буквара...“ Паметна вечер по случай 215 години от рождението на д-р Петър Берон и 190 години от издаването на „Рибния буквар“ – среща с Петко Тотев
Водещ: Елена Алекова
Начало 18.00 часа

Просветна зала

свременно
Читалище

Секретар НЧ „Д-р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 г.“: Светла СЛАВЕЕВА
Главен редактор: д-р Елена АЛЕКОВА
Художник: Костадин ЛЯНГОВ
Фотограф: Виктор ВИКТОРОВ
Адрес: София 1408, бул. „Витоша“ 109;
тел.: 952 25 78
Вестникът се разпространява безплатно